

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Управління безпекою розвитку соціально-економічних систем

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань **07 Управління та адміністрування**
Спеціальність **073 Менеджмент**
Освітній рівень **другий (магістерський)**
Освітня програма **Управління фінансово-економічною безпекою**

Вид дисципліни **базова**
Мова викладання, навчання та оцінювання **українська**

Завідувач кафедри
*міжнародного бізнесу
та економічного аналізу*

Отенко Ірина Павлівна

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2019

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу
Протокол № 1 від 23.08.2019 р.

Розробники:

Іванієнко Віктор Васильович, к.е.н., проф. кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Анотація навчальної дисципліни: Однією з пріоритетних проблем, які виникають перед суб'єктом господарювання в умовах сучасної економіки – управління безпекою розвитку соціально-економічних систем. Відсутність функціонування механізму управління безпекою розвитку соціально-економічних систем, здатного ефективно протидіяти загрозам, забезпечувати використання наявного потенціалу і в цілому підтримувати належний стан економічної безпеки підприємства зумовлює необхідність формування системи спеціальних знань з цієї проблеми. Дані знання є необхідними для роботи керівників, економістів, консультантів із питань оцінювання, бізнес-планування й розроблення бізнес-планів з управління та забезпечення економічної безпеки підприємств, залучення інвестицій, маркетингу й маркетингових досліджень та ін. Також знання, отримані під час вивчення дисципліни, можуть бути реалізовані в подальшій дослідній діяльності в якості викладача, наукового співробітника в галузі економіки та ін.

Навчальна дисципліна "Управління безпекою розвитку соціально-економічних систем" є вибірковою у навчальному плані підготовки магістрів за спеціальністю 073 «Менеджмент» (освітня програма - "Управління фінансово-економічною безпекою"). Ця дисципліна є самостійним розділом економічної науки, що вивчає особливу сферу економічних відносин із погляду теорії управління та конкуренції й пов'язану з визначенням шляхів забезпечення безпеки розвитку підприємств та досягнення конкурентних переваг й розроблення на цій основі заходів щодо посилення конкурентної позиції підприємства на ринку.

Вивчення навчальної дисципліни спрямоване на засвоєння основ теорії управління підприємствами та прийняття управлінських рішень, методів та прийомів оцінки умов розвитку підприємств у сучасних тенденціях та факторах розвитку підприємницької діяльності на достатньому рівні безпеки, формування вмінь і навичок пошуку, обробки, аналізу, інтерпретації інформації щодо діяльності промислового підприємства та його конкурентів, формування практичних навичок щодо аналізу конкурентного стану підприємств та можливостей його підвищення на умовах безпечного його розвитку.

Дисципліна спрямована на засвоєння базових знань для поглибленого вивчення діяльності промислових підприємств як учасників конкурентної боротьби на ринку, формування у студентів знань з загальних особливостей управління безпекою розвитку соціально-економічних систем, з питань організаційної, інформаційної та аналітичної складових механізму управління безпекою розвитку соціально-економічних систем в сучасних умовах господарювання.

Мета навчальної дисципліни: Метою викладання навчальної дисципліни «Управління безпекою розвитку соціально-економічних систем» є набуття студентами необхідних теоретичних основ і практичних навичок щодо управлінських аспектів забезпечення безпеки розвитку соціально-економічних систем в сучасних умовах господарювання.

Курс	1М	
Семестр	2	
Кількість кредитів ECTS	4	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	20
	семінарські, практичні	20
Самостійна робота		80
Форма підсумкового контролю	залік	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Організація та управління фінансово-економічною безпекою	Правове забезпечення безпеки суб'єктів господарської діяльності України
Обліково-економічне забезпечення економічною безпекою	Наукове та методичне забезпечення діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки
Соціальна складова управління фінансово-економічною безпекою	Безпекоорієнтований менеджмент

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Вміння використовувати знання теоретичних засад формування безпеки розвитку соціально-економічних систем в управлінні	застосовувати системний підхід до розробки, прийняття і реалізації управлінських рішень здійснювати підготовку та прийняття управлінських рішень координувати процеси управління безпекою розвитку соціально-економічних систем
Здатність до використання системного підходу до аналізу управлінських проблем та програмно-цільового управління	застосовувати системний, ситуаційний та процесний підходи до аналізу функціонування соціально-економічних систем застосовувати на практиці основні складові програмно-цільового управління соціально-економічними системами здійснювати аналіз управлінських проблем визначати потреби в інформаційно-аналітичних матеріалах для розробки управлінських рішень в системі управління безпекою розвитку соціально-економічних систем та забезпечувати їх сучасне отримання аналізувати та планувати напрями розвитку соціально-економічних систем

<p>Здатність проводити аналіз підприємницьких ситуацій та оцінку середовища функціонування соціально-економічних систем в системі управління безпекою їх розвитку</p>	<p>проводити визначення чинників зовнішнього та внутрішнього середовища управління безпекою розвитку соціально-економічних систем обирати та використовувати сучасні інструменти аналізу підприємницьких ситуацій наводити аргументовані докази наявності позитивних або негативних можливостей окремих шляхів розвитку соціально-економічних систем здійснювати ґрунтовний аналіз діяльності конкурентів та їх фінансової стабільності</p>
<p>Здатність до визначення засобів регулювання та управління безпекою розвитку соціально-економічних систем</p>	<p>здійснювати обґрунтування управлінських рішень в системі управління безпекою розвитку соціально-економічних систем формувати варіанти, обирати та забезпечувати реалізацію безпечних стратегій розвитку соціально-економічних систем в сучасних умовах їх функціонування обирати модель управління безпекою розвитку соціально-економічних систем</p>

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи управління та розробки управлінських рішень.

Тема 1. Теорія управління, принципи і вимоги до управлінських рішень

1. Сутність управлінського рішення.
2. Системний підхід до розробки, прийняття і реалізації управлінських рішень.
3. Функції управління та управлінські рішення.

Тема 2. Системний аналіз управлінських проблем

1. Системний підхід до розробки, прийняття і реалізації управлінських рішень.
2. Методологія системного аналізу управлінських проблем.

Тема 3. Програмно-цільове управління та управлінські рішення

1. Управлінська технологія.
2. Стратегічні проекти та програми.

Тема 4. Підготовка проектів управлінських рішень

1. Підготовка та прийняття управлінських рішень.
2. Форми розробки та форми реалізації управлінських рішень.

Тема 5. Управлінські рішення в системі управління

1. Обґрунтування управлінських рішень.
2. Проблеми вибору управлінських рішень.

Змістовий модуль 2. Управління безпекою розвитку соціально-економічних систем.

Тема 6. Система управління економічною безпекою підприємства

1. Основні поняття управління безпекою розвитку соціально-економічних систем
2. Складові механізми управління безпекою розвитку соціально-економічних систем
3. Напрями удосконалення системи управління безпекою розвитку соціально-економічних систем

Тема 7. Аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища розвитку підприємства

1. Характеристика і структура середовища функціонування підприємства.
2. Аналіз клієнтів і контрагентів.
3. Аналіз чинників забезпечення безпеки розвитку соціально-економічних систем

Тема 8. Аналіз діяльності конкурентів

1. Визначення цілей і намірів конкурентів.
3. Аналіз прийомів і методів реалізації товарної політики конкурентів.
4. Аналіз організації збутової мережі та динаміки цін конкурентів.
5. Оцінювання фінансової стабільності конкурентів.

Тема 9. Фінансово-економічна безпека підприємства в умовах його розвитку

1. Поняття фінансової безпеки підприємства.
2. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства.

Тема 10. Аналітичне забезпечення формування та реалізації безпечних стратегій розвитку підприємств

1. Основні напрями формування стратегії розвитку соціально-економічних систем.
2. Аналіз стратегічних альтернатив під час розроблення стратегії конкуренції.
3. Оцінювання впливу реклами на досягнення цілей стратегії конкуренції підприємства.

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума – 60 балів);

модульний контроль, що проводиться у формі колоквиуму як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання студента

після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового заліку, відповідно до графіку навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час семінарських, практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;

оформлення роботи.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового заліку, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Результат семестрового заліку оцінюється в балах (максимальна кількість – 100 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 60 балів) і проставляється у відповідній графі залікової "Відомості обліку успішності".

Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведеною в табл.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

Розподіл балів за тижнями згідно технологічної карти подано в табл.

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля			Практичні заняття	Перевірка есе	Експрес-опитування	Перевірка індивідуального завдання	Перевірка самостійного завдання	Письмова контрольна робота	Колоквіум	Усього
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи управління та розробки управлінських рішень	Тема 1: Теорія управління, принципи і вимоги до управлінських рішень	1 тиждень	1				2			3
	Тема 2. Системний аналіз управлінських проблем	2 тиждень	1	4	3		2			10
	Тема 3. Програмно-цільове управління та управлінські рішення	3 тиждень	1				2	6		9
	Тема 4. Аналіз варіантів і підготовка проектів управлінських рішень	4 тиждень	1				2			3
	Тема 5. Управлінські рішення в системі управління безпекою розвитку	5 тиждень	1				2		12	15

Змістовий модуль 2. Управління безпекою розвитку соціально-економічних систем	Тема 6. Система управління економічною безпекою підприємства	6 тиждень	1		3		2		6	
	Тема 7. Аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища розвитку підприємства	7 тиждень	1	4			2		7	
	Тема 8. Аналіз діяльності конкурентів	8 тиждень	1				2	6	9	
	Тема 9. Фінансово-економічна безпека підприємства в умовах його розвитку	9 тиждень	1			20	2		23	
	Тема 10. Аналітичне забезпечення формування та реалізації безпечних стратегій розвитку підприємств	10 тиждень	1				2		12	15
	Усього		10	8	6	20	20	12	24	100

5. Рекомендована література

Основна

1. Зубок М. І. Економічна безпека суб'єктів підприємництва: навчальний посібник / М. І. Зубок. – Київ : Знання, 2012. - 226 с.
2. Куліков П. М. Економіко-математичне моделювання фінансового стану підприємства / П. М. Куліков, Г. А. Іващенко. - Х. : ІД "ИНЖЗК", 2009. - 152 с.
3. Небава М. І. Економічна безпека підприємства : навчальний посібник / М. І. Небава, Ю. В. Міронова] – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 73 с.
4. Отенко В. І. Теорія економічного аналізу: Навчальний посібник / В. І. Отенко, В. В. Іванієнко, Г. Ф. Азаренков. – Харків : ВД «ИНЖЕК», 2015. – 344 с.
5. Отенко І. П. Управління конкурентними перевагами підприємства : наукове видання / І. П. Отенко, Є. О. Полтавська. - Х. : Вид. ХНЕУ, 2005. - 212 с.

Додаткова

6. Дикань В.Л. Економічна безпека підприємства: навч. посібник. / В. Л. Дикань І. В. Воловельська, О. В. Маковоз. – Харків : УкрДАЗТ, 2011. - 266 с.
7. Качалина Л. Н. Конкурентоспособный менеджмент / Л. Н. Качалина. - М. : Изд. "МАМИ", 2002. - 396 с.
8. Козаченко Г.В. . Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения: монографія / Г. В. Козаченко, В. П. Пономарев, А. М. Ляшенко. – К.иев : Либра, 2003. - 280 с.

9. Конкурентная диагностика фирмы: концепция, содержание, методы : монография / Л. С. Шевченко, В. И. Торкатюк, Н. А. Кизим, и др. - Х. : ИД "ИНЖЗК", 2008. - 240 с.

10. Управление конкурентными преимуществами предприятия / Н. Н. Лепа ; НАН Украины ; Институт ^кономики промышленности. - Донецк : ООО "Юго-Восток, Лтд", 2003. - 296 с.

11. Мілевський С. В. Моделі аналізу та управління конкурентоспроможністю промислових підприємств : наукове видання / С. В. Мілевський, О. В. Мілов. - Х. : Вид ХНЕУ, 2007. - 156 с.

12. Отенко І. П. Аналіз та оцінка стратегічного потенціалу підприємства : наукове видання / І. П. Отенко, Л. М. Малярець, Г. А. Іващенко. - Х. : Вид. ХНЕУ, 2007. - 208 с

13. Симионова Н. Е. Методы анализа рынка : учеб. пособ. / Н. Е. Симионова. - М. : Экспертное бюро, 2000. - 128 с.

14. Фатхутдинов Р. А. Конкурентоспособность организации в условиях кризиса: экономика, маркетинг, менеджмент / Р. А. Фатхутдинов. - М. : Издательско-книготорговый центр "Маркетинг ", 2002. - 892 с.

15. Шинкаренко В. Г. Управление конкурентоспособностью предприятия / В. Г. Шинкаренко, А. С. Бондаренко. - Х. : Изд. ХНАДУ, 2003. - 188 с.

16. Фляйшер К. Стратегический и конкурентный анализ. Методы и средства конкурентного анализа в бизнесе / К. Фляйшер. - М. : Лаборатория базовых знаний, 2005. - 541 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

17. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця [Електронний ресурс]. Дисципліна «Управління безпекою розвитку соціально-економічних систем». Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/index.php?categoryid=958>.

18. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

19. Офіційний сайт Євросоюзу [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://europa.eu/>.

20. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.